

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:	Pretiuu insertiuniloru:	Corespondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . 3 „ 50 „		

Sinodulu eparchialu.

Astadi se intrunescu membrii sinodului eparchialu in sesiunea ordinaria conformu dispușetiuniloru statutului organicu. Este o adeverata di de serbatóre diu'a acést'a, care inaltia pe totu fiulu bisericeii si destépta in elu ambitiunea nobila de crestinu, càci „noi de acum nu mai suntemu selavi, ci liberi“, nu suntemu servi ci domni, biserice'a ni-a impartitu la toti bunatatile ei in forma egala, libertatea de carea se bucura ea. Destinele bisericeii sunt depuse in manile credintiosiloru ei, si daca trebile nu ni mergu bine, daca progresulu nu ni suride, se scimu cà n'avemu dreptulu de a invinovati nici inpregiurarile nici pe nimenea, càci in noi jace vin'a. Mai multu ca ori candu, ómenii lasi si indiferenti, astadi au obiceiuitu a-si scusá nelucrarea, lenevi'a loru cu „vitregitatea timpului“ cu „inpregiurarile fatale“ etc. Ce ironia! Daca noi suntemu poltroni aruncamu vin'a asupra timpului pentru pecatele nóstre. Nu timpul e de vina, ci noi cei ce tràimu in timpu, pentrucà nu desvoltámu activitatea trebuintiósá, ca se ni-lu facemu mai bunu si priinciosu. Activitatea celoru mai multi consta in a face gura mare, pecandu faptele lipsescu cu de-seversire, candu ar trebui se fia togmai din contra: fapte multe si vorbe pucine. Éca unu pecatu de care patimesce societatea nostra in timpul de facia. Bine ar fi, daca tragandu séma cu noi, amu invetiá ceva edificatoriu din scol'a trecutului si a esperiintieloru, daca am parasí odata directiunea de pana aci, si se urmámu alta noua, precum pretinde situatiunea in care ne aflamu si starea bisericeii si a poporului nostru multu apasatu.

Ocasiunea este aci.

Biserice'a in decursulu anului, ca o mama ingrigitóre de fiii sei, neintreruptu au concursu cu sfatulu seu de mama spre a ne mangaiá si consolidá in dilele de cercare, si a ne impinge pe calea progresului si a desvaltarei intelectuale si materiale, si acum este timpul ca si noi fiii se ne ingrigimu de mam'a nóstra cea buna. Sinodele eparchiele, care se tienu din anu

in anu, nici nu au altu scopu. Ingrigirea de buna starea bisericeii este detori'a fia carui crestinu si cu atátu multu este detori'a sínódeloru, pentrucà „unde sunt doi séu trei adunati in numele meu, acolo sum si eu in midiloculu loru.“ Fortiele unite au produsu si producu totdeuna rezultate mai mari in societatea omenésca decâtu ce potu se produca particularii. Am disu „fortie unite“ pentrucà in unire e puterea si in neunire (desbinare) mortea. Cu deosebire unirea trebuie se domnésca in adunarile religiose, càci scopulu loru este santu si diviuu, si numai prin midiloece sante si divine putemu se-lu ajungemu. Daca vederile nóstre deosebescu in alegerea midilóceloru ce ducu la scopu se fimu toleranti si indulgenti unii facia de altii, càci numai asia „se va pazi unirea duhului intru legatur'a pacii“, si biserice'a nu póte parasí acestu terenu pe care au asediat'o insusi intemeiatoriulu ei Isusu Christosu, unde ea a seceratu atáte fructe imbucuratorie pentru progresulu omenimei in generalu.

Facendu o reprivre asupra vietii sinodale de 7 ani, va trebui se recunóscemu, fia carele, cà rezultatele activitatii sínódeloru nóstre sunt atátu de mici si neinsemnate, încátu in analele bisericeii nu li se va potea atribuí decâtu meritulu unui inceputu slabu, macar alu sieptelea anu nu se mai pote dice, cà e inceputu.

Ei bine, ce póte fi caus'a unei stári atátu de regretabila? Aceea, cà sinodele prea pucinu si-cunoscu missiunea, si daca o si cunoscu, nu straduiescu a si-o impliní cu destula energia si devotamentu. Noue ni se pare unu lucru netrebuintiosu, ca sinodele se se intrunésca, numai pentru a censurá reportele consistorieloru despre activitatea loru. Sinodele sunt pentru a creá asiediemintele si reformele necesarie, prin care se asigure poporului conditiunile de progresu si de cultura, ca se-lu faca capabilu de constitutiunea bisericeésca. Càci ce vedemu astadi in poporu? O neinteresare generala.

Biserice'a si scol'a inca nu au ocupatu loculu si importantia ce li se cuvine, ca la institutiuni de cultura, in viétia poporului: din contra se pare cà racél'a

catra ele se maresce din di in di totu mai multu. Audimu, cà sinódele parochiale, protopresbiterale etc. nu se potu intruni din caus'a indiferentismului si nepasarei credintiosiloru. Dieu, atunci nu e mirare daca nu progresamu. Daca noi nu ne interesamu de noi si de sórtea nóstra, meritamu cu dreptate ca se fimu condamnati aspru. Celu ce doresce unu viitoriu mai bunu, si mai ferice, acel'a se silesee, ca prin fortiele si virtutile sale se se faca demnu de viitoriulu ce-lu astépta. Cu lasitatea in sa, omulu nici candu nu va ocupá cu vrednicia loculu ce-i compete in societate.

Totu binele si regenerarea poporului se astépta din scola, si togmai scólele nu le avemu, séu cà le avemu, dara nu in conditiunile favorabile. Nu vorbimu aci in specialu, si apoi dela generalitati se facu si esceptiuni. In unele parti a le diecesei, scimu cà se afla scoli corespundietorie, in sa scimu cà in multe, ba in celea mai multe parti, nu sunt nici scoli, nici invetiatori. Acést'a ne dóre fórte tare! Ne dóre pentrucà dusmanii nostri pandescu ocaziunea ca se-si póta face o apertura se intre in fortareti'a constitutiunei nostre bisericesci, si se ne prinda in virsia. Tendintiele de desnacionalizare se manifesta pe facia, totu mai multu, si desí, precumu credu cei optimisti, acestea nu se vor potea realisé facia de poporulu romanu, noi avemu temerile nóstre, càci prin astfelu de tendintie, mai antaiu se ataca bazele autonomiei bisericesci, se ataca statutulu organicu, care atacatu odata intr'unu punctu lesne pote se submineze intregu edificiuulu autonomiei nostre.

Noi avemu convictiunea firma, cà sinodulu eparchialu va cunosce reulu ce ne amenintia, si nu va intre lasá nici unu momentu nefolositu pentru a-lu curmá pana in ca nu s'a inradacinatu tare. Scolele si invetiamentulu poporalu mai presusu de tóte, trebuie se ne preocupe, la din contra esistinti'a si viitoriulu nostru sunt puse in pericolu! Se cautamu dara regenerarea scoleloru poporale nainte de tóte!

Purtarea pretilor in societate si cu poporulu.

In momentulu candu se vorbesece si se luera cu atáta interesare pentru imbunatatirea starei materiale a pretilor, in dorinti'a ferbinte, ca se vedemu clerulu bisericeii cátu mai iute in o pusetiune démna de elu si chiamarea lui, ne simtimu indemnati, a ne indreptá privirile nostre si asupra purtarei pretilor in societate si cu poporulu; pentrucà imbunirea sortei loru aterna fórte multu dela modulu de tractatu cu poporulu si dela purtarea loru in societate.

Clerulu romanu n'a formatu nici odata casta in in poporu; elu a fostu legatu cu poporulu prin sórte, interese si aspiratiuni omogene. De aici increderea cea mare in preoti. In sa ce vedemu astadi? O ne-incredere pronunziata! Preotii si-pierdu vadi'a si respectulu totu mai multu. Poporulu se instrainéza de catra ei pe di se merge. Acestea sunt semnele de-

cadintiei clerului, si pana candu clerulu din sine nu se va regenerá, pana atunci imbunatatirea starei lui nici decátu séu numai cu greu se va potea realisé.

Preotii nu trebuie se uite nici pre unu momentu pusetiunea inalta ce ocupa in societate, cà sunt reprezentantii moralei evangelice! si ca atari, cei d'antaiu factori, chiamati a moralisé poporulu si turm'a concrediuta pastoriei loru. Daca ei cu fapt'a si cu cuventulu vor scí castigá respectulu si amorea poporeniloru, imbunatatirea starei loru materiale va urmá cu inlesnire, pentrucà poporulu scie apretiuí pe „pastorii cari si-punu sufletulu pentru turm'a loru,” si nu se vor subtrage de a face sacrificie pentru preotii loru.

Asia dara dela preotii se recere nainte de tóte o viétia santa nepatata si blanda ca se castige amorea si increderea poporului. Ori cátu de multu vor ostení autoritatile nóstre bisericesci ca se asigure pretilor o pusetiune demna in societate, daca ei din firea loru nu vor cautá a se meritá de ea, si a si-o eluptá pe calea virtutilor, tóte nesuintiele loru remanu zadarnice. Formarea stoleloru nu contribuie nimicu la ridicarea clerului, din contra lu-face uumai odiosu inaintea poporului, satulu de atáte biruri grele. Sunt preoti cari nu supera pe poporu candu pretindu dela elu competintiele loru, pote si mai mari decátu ce sunt ficsate in norm'a stolaria, si érași sunt preoti la cari poporulu nu voiesce a dá nici cruceriulu orbului. Cei d'antaiu au vadia si respectu la poporu, ér cesti din urma si-au pierdutu tóta vadi'a si totu respectulu!

Daca vomu luá in privire, multele controversie intre preoti si poporu, cari de multeori au sfersitu tristu pentru biserica, ne vom convinge, cà in celea mai multe casuri preotii pórtá vin'a. Nu esageramu nemicu, candu afirmamu acést'a. Scimu casuri si locuri, unde preotii cu esecuti'a, cu politi'a, si-au incassatu competintiele loru dela parochiani. Unu lucru dejositoriu acést'a pentru demnitatea preotiesca, si contrariu spiritulu crestinismulu, semnu, cà preotii nu mai sunt in stare a-si sustienea autoritatea cu moral'a loru, ei trebuie se recurga la fortie esterne, candu apoi incéta tota ratiunea, moral'a si sublimitatea chiamarei preotiesci.

Legatur'a intre preotu si poporu trebuie se fia firésca, nu maiestríta, ca poporulu de sine si din convin-gere se stimeze si apretieze pe preotii sei. Dar la acést'a se recere tactu prudintia si inima. Niciodata nu este preotulu mai respectatu, decátu atunci, candu scie se conducea poporulu cu intieptiune dupa vointi'a si placulu seu. Elu atunci cu dreptulu se póte asemená cu pastoriulu a carui vóce oile o cunoscu si i urméza. Si óre este mangaiere si remuneratiune mai frumósa pentru unu preotu, decátu iubirea si increderea ce are la poporeni sei? Cu adevératu nu! Amorea e fundamentulu a tóta legea, e cea d'antaie virtute crestina, in ea se cuprinde totu secretulu si poterea farmecatóre a cuventulu pastoralu. Cátu timpu preotulu va meritá iubirea poporului elu nu va duce lipsa in cas'a si famili'a sa.

Insa dupre modulu de vietuire, pe care lu-practica unii, este cu neputintia, ca clerulu se-si elupte o pozitune mai buna socíala. Cei mai multi numai atunci se punu in coatingere cu poporenii, candu au se-si céra dela ei competintiele stolarie. Din servírea loru pastoralá facu lucru de claca, ba de multeori uita cá sunt preoti, si ministrii altariului, reprezentantii moralei, si acést'a vatema simtiemintele religioase a le crestiniiloru pana la extremitate. Càci ce moralitate ar potea insufá unu preotu fiiloru sei spirituali, daca elu insusi, preotulu, n'ar pastrá in tóte faptele si purtarile sale onestitatea si bunacuviintia, ferindu-se de ori ce relatii ce ar potea compromite reputatiunea sa cea buna? Si cu ce dreptu s'ar pretinde dela poporenii se asculte povetiele pastoriloru loru spirituali, daca acestia insisi nu vor urmari in fapta cele ce spunu cu cuventulu?

Preotulu predica compatimire si ajutorare pentru seracu, predica amorea catra de aprópele. Dar ce folosu de predica, candu faptele demintiescu cuventulu lui, si preotulu insusi asupresce pre seraculu, si nutresce ura catra deapropole seu. Marturisimu cu adenca mahnire, cá preotii, onóre esceptiuniloru, dela inaugurarea erei constitutionale, si-au arogatu prea multa libertate, care in celea din urma a degeneratu in volnicia, si ar fi timpul ca autoritatea nóstra diecesana in puterea detoriei sale, se aplice cu cea mai mare severitate dispuetiunile santeloru canóne facia de renitenti si de cei ce facu abateri dela detoriele loru sacre.

Noi vedemu dieces'a sguduita mereu, séu de miscari proselistiche séu de certe intre preoti si parochiani. Aceste simptome triste se repetiescu astadi mai multu decâtu in timpul absolutismului serbescu. Lipsa invederata de disciplina! Sinódele nóstre de 7 ani de dile nici o biata lege disciplinaria pentru cleru si poporu n'au potutu se elaboreze, asia se intereséza ai nostri de binele si moral'a publica! Nu vomu cu acést'a se facemu imputari, desí meritare. Noi vomu numai, ca fiindu vorba de imbunatatirea starei materiale a preotiloru, se nu ne amagimu cu combinarile matematice, ci se cautámu a vindecá reulu aiurea. Se ridicámu mai antaiu moral'a publica, calcata sub pitióre in dilele nóstre!

Cátu timpu preotii nu vor fi conscii de inalt'a si sublim'a loru missiune pastoralá, noi nu avem resonu a pledá cu fruntea senina pentru imbunatatirea sortii loru. Faca-se meritati daca voiescu o stare mai buna si fericita. Faca-se — dupa cum dice apost. Pavelu — pilda credintiosiloru, cu cuventulu cu fapt'a, cu dragostea, cu duchulu, cu credinti'a, cu curatiani'a." (Tim. IV. 12.)

Probu.

Inca odata scol'a elementara confesiunala.

Inainte de ce amu incepe cu celealalte scóle confesiunale, ne vedemu necessitati se ne mai intorcemu odata la scol'a elementara confesiunala, pentru

ca edificiuulu proiectatu se nu devina preda ploiloru, putrediunei si in fine totalei risipiri. Presupunemu inse acumu, cá invetiatorii au cualificatiunea necesaria si cá preotii lucréza in armonia cu aceia pentru promovarea scoleloru, dupa cum amu aretatu mai susu.

Nici invetiatoriulu, dar' nici preotulu nu pote traí din ventu; ca se i-affámu lucrandu pururia cu zelu si cu succesu, ei au lipsa de salarie corespondietorie pusetiunei loru si timpului modernu; va se dica tota sarcin'a amu imburdatu-o in lini'a ultima pre spinarea bietului poporu. Vitregitatea impregiuráriloru politice si calamitátele elementarie, ce ne bantuira acumu mai de unu deceniu, facura din tieranulu romanu unu „pari'a“ adeveratu. Pre unde se invertiá mai antiertiu câte unu plugu cu siese boi, acumu abiá mai affi doue code de vaci, ale càroru chiamare mai multu e se nutrésca cu laptele loru pruncitii de langa vatra; ér unde fura câte patru, séu apoi numai câte doi, acolo affi séu numai nisce remasitie de plugu si grapa, séu nici grasdiulu, in care si-crescea tieranulu vitele — bas'a esistentiei sale. — E de lipsa dara, se ne cugetámu seriosu si mai antaiu, cumu se imbunatátimu sortea acést'a fatala a poporului, cumu sei potemu ajutá in dilele aceste, care nu au paruchia in tota istori'a poporului romanu, pentru ca se aiba de unde se-si provéda invetiatoriulu si preotulu astu-feliu, ca in urmele acestor'a se resara pentru densulu numai fericire vremelnica si vecinica.

Poftésca ori si cine si vina cu propuneri despre imbunatátirea starei materiale a poporului, càci onorabil'a redactiune — credemu — va deschide cu placere colonele anguste ale acestei foi.*) Din parte-ni avemu convingerea, cá mediloculu de imbunatátire s'ar affá mai antaiu intru introducerea practica a gradinaritului si apoi intru infientiarea casseloru de pastrare in fia care comuna romanésca. Cu privire la punctulu antaiu desfasiurá totu aici „unu assessoru consistorialu“ forte bine starea miserabila a gradineloru preotiloru nostri, precumu si necesitatea de a pasí la lucru cu de adinsulu. Intrandu inse prin gradinele tieraniloru, totu acelu simtiementu de dorere ti-torturéza inim'a.

Candu intri pre pamentulu Germaniei, plangi de dorere, vediendu ce diferentia colosala esista intre poporulu nostru cestu multu mai intelectualu si intre germanii cei flegmatici. Acolo nu vedi nici una palma de pamentu nelucratu; ma! susu pre stancile prepasthiose duce neamtiulu mai antaiu pamentu si apoi gunoiu, si trage folose considerabile; pre candu la noi ti-poti pasce ochii numai pre campie vaste, care durerere semena cu desierturile Saharei.

In Germani'a, Franci'a si Itali'a poporatiunea e multu mai désa ca la noi; pamentulu nu e atátu de productivu — in genere luandu, — si cu tóte aceste de atáta miserabilitate nu te impiedeci ca pre la noi.

*) Avemu detoria a deschide colónele diurnalului nostru pentru cestiunile economice ce atingu pre poporulu romanu. *Red.*

Caus'a cea adeverata nu pote jacé decâtu antâiu si mai antâiu in nepasarea generala facia de gradinaritu. Si cine se repareze reulu acest'a stirpitoriu, daca nu preotimea si invetiatorimea? „Verba movent, esempla trahunt“ dice latinulu. Indesiertu se va redicâ preotulu séu invetiatoriulu cu oratori'a Demosteniana si va predicâ pöporului pecatele, ce si-le incarca in spinare prin negliginti'a gradinei sale, cãci nu produce nici unu sporiu. Dar daca preotés'a si invetiatorés'a si-voru implé gradinele — se dicemu numai cu cépa si cu morcovi, ér preotulu si invetiatoriulu voru predicâ poporului aducundu-se insisi de esemple, atunci ti-va ride inim'a, intrandu prin satele romanesci. Mai cultivéza apoi printre straturi si câte unu meru, peru, prunu, ciresiu etc. etc. si éta comor'a la tine in casa. De ploi si de secete potemu ferí straturile fora se intipinâmu greutâti; aceste le scie fia carele; totulu se concentréza deci in voi'a cea acoperita de lene, carea nu a facutu onore nici unui poporu.

Voi lumin'a lunei si sarea pamentului nu fiti dara asiâ de mari adoratori ai necredintiosului Tom'a; scuturati-ve numai pucinu si trageti din pietre carulu romanismului si veti vedé ca mane, cumu voru curge din ceriu binecuvântârile domnedieuului nostru! Poporulu romanu — astâdi selavulu tuturoru nemerniciloru — va vení la cuscienti'a de sine si éراسi vi-se va inchiná dupa datin'a strebuna!

Esemplulu dela gradina se va estinde si preste campiele ceste manose, care abiâ trebuescu sgariate ca se te silésca a-ti largí cosiurile. Daca Belg'i'a cea de 29460 km. □ nutresce 5 milioane de locuitori si toti se afla in stare buna, atunci Ungari'a, carea cu Transilvani'a si Banatulu numera 280390 km. □ si nutresce ceva preste 13 milioane de locuitori, se nu pota produce baram a patr'a parte relativu, câtu produce Belgia?

Amara situatiune! Amaru de cei ce o cunosc si nu se silesca a si-o indulecí! Pecatele nostre se descara nunumai asupra nóstra, dar le voru simtí si nepoti de strenepoti — daca va mai esisté ver unulu.

Inca odata dar ni redicâmu vocea cu tota poterea cuventului si conjurâmu preotii si invetiatorii se deschida tiaranului ochii si se-lu scotia din gur'a peritiunei! Daca poteti face si nu voiti, atunci Ddieu resplati-va fia càrui'a dupa faptele sale!

Alu doilea medilocu de a imbunatâti sortea poporului amu disu cã ar fí infientiarea casselor de pastrare, séu dupa cumu vi-place se le numiti, in fia care comuna.

Credemu cã e superfluu se intonâmu necessitatea astoru-feliu de institute. Esperienti'a propria aréta fia càrui'a ce lighiona nesatiosa e jidanulu, candu te afla in lipsa neincongjuravera de parale. Ma! adeseori nu-ti poti ajutâ cu nici unu pretiu si momentulu acest'a fatalu te nefericesce pentru tota viati'a. Cãtu de bine ar fí, câtu de usioru s'ar simtí fiacrele in astu-feliu de momente critice, daca la sine a casa, in comor'a comunei sale ar' aflâ pururia si fora sacrificie simtite ajutoriulu necesariu!

Se le lasâmu inse pre aceste la una parte, cãci sunt prea cunoscute! Se cercâmu mai bine, cumu s'ar potea infientiâ?

Capitale insemnate nu avemu la dispușetiuene, ma! pre multe locuri nu se afla séu nici de cele mici, séu chiar de locu. — Secerisiulu inse aduce fia càrui tiaranu o cuantitate ore care de frupte. Ore fi-va in comuna unulu, carele sese opuna conclusului majoritâti si se contribuésca la tomna atâta câtu pote? Credemu cu firmitate cã graimu adeveru, candu afirmâmu, cã fia care economu, care posiede ver unu agru, va contribuí cu tota placerea, pote si preste poterile sale, daca i-se va chiarificâ scopulu acestei intreprinderi. Productele naturali — grâu, secara, ordiu . . . cartofi, mazere, vinu etc. etc. — aceste se potu streformâ mai târdiu in parale. Procedur'a acést'a se se continue spre esemplu in decursu numai de diece ani, si pre langa manipulare ratiunala si sincera comun'a se trediesce pre nesimtite cu capitalu considerabilu si se mira, de unde a isvoritu.

E bine! Dar' cine se incépa cu esecutarea acestui proiectu? — ne voru intrebâ stimatii cetitori. Lucru fôrte naturalu! Cine reversa lumin'a, séu daca nu, cine e chiamatu se reverse intre poporu lumina, daca nu class'a cea ales'a din comuna, carea consta in cele mai multe locuri din preotu, invetiatoriu si notariu? Acesti'a suntu chiamati dara se se desbrace de ori ce interese particulari si cu resolutiune si sinceritate se se apuce de lucru. La inceputu voru intimpinâ siguru piedeci enorme, dar' a probâ nu e pecatu. Probéza odata, de doue ori . . . si numai daca si a 60-a ora vei remané fora succesu, atunci te retrage si apoi cutéza a dice, cã poporulu nostru e coruptu, dar vedi se nu peatuesci nici atunci daca póte insusi esti caus'a, cã nu ai sciutu intrâ in inim'a lui!

Ideile — la noi mari — de natur'a acést'a se esecutéza nu intr'unu anu séu doi, ci in decenie; daca nu vomu poté gustâ noi din fruptele maniloru nostre, generatiunea venitoria ne va beneucventâ si va semenâ pre mormentele nostre flori nevesteditorie.

Redicati-ve deci baram unulu si dati semne de viatia, cãci alteumu ni-se voru prepadí scolele, bisericile si apoi si noi insine!

Incependu cu d'al-destea, dusmanii nostri inca si-voru mai vení la menti si se voru spaimantâ de armele meschine, ce ni-le infigu in trupulu nostru si din ale càroru rane resaru apoi astu-feliu de fapte maretie! Aduceti-ve inca odata a mente cumu striga poetulu:

„Destéptate romane din somnulu celu de morte,“

„In care te-adancisseru varvarii de tirani!“

Puneti deci umeru la umeru, cã-ci intru realisarea astoru-feliu de fapte va incepe se mai lucésca si sorele romanismului, si atunci nu vomu mai avé a ne plange de stare misera si deplorabila in biseric'a si scol'a romana!

Teodoru Ceuntea.

Religiunea si influința ei asupra omeniei.

(Continuare.)

Precum observăm în viața socială, că omul întotdeauna intră în legătură cu alții, despre cari s'a convins, că prin superioritatea lor în urmărirea inteligenței, sau a numelui lor și altele, pot avea o influență binefacătoare asupra lui: tocmai așa se întâmplă și în religie. Îndată ce și-a căștigat omul prin credință convingerea despre existența unei puteri supreme, de la care depinde toată, și care și-reversă binefacerile sale peste toată, caută să intre cu orice preț în legătură cu această forță supremă. În modul acesta produce credința neconditionată o legătură, un raport, o societate cu Dumnezeu. O credință, care nu ar produce legătură între om și Dumnezeu este unu ce mortu.

Credința este un act intern, care silește pe om să se înfăptuiască în legătură cu creatorul său. Când intră el în această legătură, atunci stă ca o faptură marginată față de ființa cea nemarginată, carea la creație i-a îndreptat și ajunge prin viața un scop. Având apoi omul ca spirit marginal tendința de a se înălța la nemarginare, pe care o află în realitate numai la Dumnezeu, omul caută să se ridice peste această viață marginată la o viață nemarginată la Dumnezeu, unde numai poate afla adevărul viații. Astfel omul caută să se acomodeze într-o viață adevărată, în care vede în locul unei vieți trecătoare, în locul de durere viața eternă și fericire. Precum silește apoi credința pe om să intră într-o legătură cât mai strânsă cu Dumnezeu, tocmai așa predomină această legătură toată puterea lui și întreaga viață a lui. În inimă lui se formează simțimentele de pietate, dragoste și supunere, cari apoi predomină și dirigează toate celelalte simțimente, ce se formează acolo; mintea omului petrusă de credință în Dumnezeu se îndreptă în tendința să se așeze cât mai multă cunoștință acolo, unde vede lumină și adevărul, la Dumnezeu, și și-insușește toate adevărurile religioase, ce le-a descoperit acolo; este voința lui află în Dumnezeu punctul de mănărire și scopul moralității.

Îndată ce omul este conștient de legătură, în carea trăiește cu Dumnezeu, se naște în el conștiința despre nemurirea sufletului său. Istoria ne arată, că credința în Dumnezeu a produs la toate popoarele speranța unei vieți după moarte celor buni spre răsplata, și celor răi spre pedeapsă. Credința în Dumnezeu este psihologică astfel împreună cu speranța unei vieți viitoare, că pentru omul religios legătură, în carea trăiește cu Dumnezeu este totdeauna garantată viața sa viitoare.

În viața observăm în om tendința să aplece de a trăi cu semenii săi în societate, pentru că se poate merge pe calea acestui fapt prin convingerile sale, spre a se putea consulta cu ei asupra

acelora și astfel prin comunicarea ideilor și prin ajutorul reciproc se pot suplini și întregi unele defecte provenind din slăbiciunea naturii sale. Spre scopul acesta se formează în lume societățile, numite a pune omului la dispoziție acele forțe, cari nu le poate ajunge numai cu ajutorul puterilor sale, și cari i sunt neapărate de lipsa pentru că se pot apropia cu mai mare înlesnire de scopul suprem al vieții sale.

După ce omul prețuiește credința sa intră în legătură cu Dumnezeu, nu poate rămâne numai aici; ci precum în viața socială aceia, cari aparțin ideilor unui barbat mare, formează o școală, o grupă sau partid: astfel se formează și credința în Dumnezeu societăți religioase, cu scopul ca oamenii să se întărească în convingerile religioase și să se lăture cât mai mult ele lor principii religioase.

Deși religia se bazează pe însuși natura omului, în care aflăm o dispoziție înscăpată pentru religie, și carea lu- face să credea adevărurile religioase, totuși pentru că se cultivă această dispoziție omul are lipsa de dezvoltare și cultură. Această dispoziție se poate însuși cultivă numai în societate, carea și-are scrisă prețuiește să lumineze și cultivarea tuturor dispozițiilor înscăpate în om și în locul primu dezvoltarea și cultivarea dispoziției înscăpate în om pentru religie, în biserică.

Din cele deosebite până aici urmăm, că în religie avem a deosebi trei momente principale: credința, legătura omului cu Dumnezeu și societatea religioasă, biserică. La viața în societate lu-îndemna pe om numai o singură împregiurare. Această împregiurare este dragostea. Dacă credința produce societate între om și Dumnezeu, atunci credința nu este alt-ceva decât unu îndemnu spre dragoste. Dragostea către Dumnezeu produce apoi dragoste către noi însuși, ca către o ființă, carea la creație i-a impus Dumnezeu a implini în lume o chemare și a ajunge la un scop, și astfel credința în Dumnezeu, carea produce dragostea către el, produce totuși odată și dragoste către noi însuși. Dacă iubim apoi pe Dumnezeu, acestă iubire nu se poate restringe numai la densul, și la noi însuși; ci această dragoste produce în noi dragoste către semenii noștri, pentru că „nu este bine să fie omul singuru prețuiește” — și către totuși ce este în lume, ca către unu opus al lui Dumnezeu.

Noi știm, că omul în totuși decursul vieții sale seversiește numai astfel de fapte, pentru cari simte o plăcere, și îndemnul fiecărei fapte este de regula dragostea. Când dice apostolul că: „fără credință nu este cu putință a plăce lui Dumnezeu,” atunci da espreșiune aceluși adevăr, că fără credință nu se poate produce în om dragoste, și fără dragoste nu este capace a seversă fapte marelte, fapte plăcute lui Dumnezeu.

Precum isvorescu însuși din credință celelalte două momente din religie: tocmai așa produce religia fericire — aretându omului poziția sa naturală față de Dumnezeu, față de sine, față de semenii săi și față

de celelalte fapturi din lume. Unu filosofu mai nou dice, că tóta fericirea omului depinde dela trei factori; si anume: dela aceea ce suntem, dela aceea ce avemu si dela aceea ce tiene lumea despre noi. Acesti trei factori inse ii-póte produce in omu numai religiunea. Ea este dara mediloculu acel'a puternicu, prin care se póte inaltá omulu la fericire atátu aici pre pamentu, câtu sí din colo de mormentu. Acésta impregiurare o demustra pre deplinu istori'a omenimei. Ea ne aréta, că tóte conditiunile de desvoltare si progresu purcedu din religiune, si cu câtu aflámu la unu poporu convingeri religióse mai perfecte, cu atátu este elu mai inaintatu in privinti'a materiala si spirituala.

(Va urmá.)

Revist'a bisericesca-scolastica.

D) Visitatiune canonica. Preasanti'a Sa, domnulu episcopu diecesanu alu Aradului visitá, dupa cum anunciarámu in nrulu trecutú Luni si Marti'a trecuta, adeca in 9 si 10 Aprilie a. c. cinci comune din promontoriulu Aradului. Ordinea in care visitá Présantia Sa aceste comune este urmatóri'a: Luni diminéti'a cam pre la 7 óre ajunse insocitu de dlu protosincelu Josifu Goldisiu cu trenulu ce merge dela Aradu spre Transilvania la Ghiorocu. La gara fú intempinatu de preotime si poporu in frunte cu dlu protopopu tractualu Georgiu Vasileviciu. De aci mersa de a dreptulu la biserica din Ghiorocu, unde celebrá utreni'a, care se fini cu o cuventare, tienuta de Présantia Sa, in carea in termini populari consolá pre poporu si lu-indemnâ la lucru, activitate si mai multa invetiatura, aretandu-i că numai pre calea acést'a s'a ridicatu si alte popóre, si că deca noi nu vom urmá astfelu, atunci nu numai că nu vomu poté merge inainte, dar vom merge indaraptu, dupa cum s'a si intemplatú in comun'a Ghiorocu, unde astadi romanii, vechii locutori ai comunei sunt seraci si lipsiti numai din cauza că n'au potutu tiené concurentia cu celelalte popóre, cu cari locuescu in comuna. — Din biserica merse in scóla, unde tienú unu essamenu scurtu cu pruncii. Din responsurile prunciloru se vediú, că invetiatoriulu — desí ocupa doue functiuni, fiendu adeca invetiatoriu preotulu, din cauza că comun'a nu dispune de medilóce de a poté sustiené si pre invetiatoriu, si-a datú tóta silinti'a, ca se corespunda chiamarei si ca invetiatoriu. Din Ghiorocu merse Présanti'a Sa la Cuvinu, unde celebrá sant'a liturgia, tienendu la fine poporulú o cuventare fórte instructiva. Aici scól'a o aflá intr'o stare pucinu corespundietória. Sperámu inse, că se voru face pasii necesari, că câtu mai curendu lucrulu se va indreptá. In Cuvinu prandi Présanti'a Sa, ér dupa prandiu plecá la Paulisiu, unde Présanti'a Sa celebrá vecerni'a carea éراسi se fini cu o cuventare. Dupa biserica cercetá scól'a, pre carea o aflá intr'o stare buna, asia încátu érá o placere a ascultá responsurile, ce le dedéu pruncii din tóte obiectele de invetiamentu prescise. Onóre dlui invetiatoriu, carele se vede, că lucra cu trupu cu sufletu a face câtu mai bune progrese!

Dela Paulisiu plecá P. S. Sa la Minisiu, unde remase preste nópte. Diminéti'a celebrá in Minisiu utreni'a, si dupace vorbí poporulú, carele lu-ascultá cu mare atentiune, visitá scól'a, pre carea o afla intr'o stare buna. Dela Minisiu merse Présantia Sa la Covasintiu, unde fú intempinatu de preotime si poporu, carele lu-acceptá in numeru fórte insemnatu. Aci lu-bineventá dlu Ioan Popoviciu Desseanu prin o cuventare scurta, in carea dete espressione dorintiei poporulú de a poté salutá in mediloculu lui pre archipastoriulu seu. In biserica din Covasintiu celebrá Présanti'a Sa sant'a liturgia. Aci tienú éراسi o vorbire instructiva poporulú, ér dupa

servitiulu divinu cercetá scól'a. Responsurile date de prunci in acésta scóla credemu, că lu-a multumitu. Din scóla merse la prandiu in cas'a dlui Ioanu Popoviciu Desseanu. Sér'a la 7 óre si diumetate plecá Présantia Sa, insocitu de o preotime si poporu in numeru mare pana la gar'a dela Ghiorocu acasa.

Celu-ce a insocitu cu atentiune cele ce se petrecura cu acésta ocaziune, s'a potutu convinge, că poporulú nostru primesce cu mare bucuria invetiaturele, ce i le dau pastorii lui. Au fost ómeni, cari au insocitu pre Pré Santia Sa in tote locurile, ascultandu cu mare placere invetiaturile, cu cari se adresá catra poporu. Preste totu se vedéu si straini, cari inca ascultau cu mare atentiune discursurile Pré Santiei Sale. Poporulú l'a primitu preste totu cu mare pompa si mare bucuria. Din inim'a fiacarui individu se potea cetí o multumire interna, produsa intre'nsulu prin ocaziunea de a poté vedé si ascultá invetiaturele archipastoriului seu.

II) Biserica ortodox'a a Romaniei. De câtva timpu incoci biserica ortodoxa a Romaniei si clerulu ei este espusa loviriloru nebusnesi a le unoru ómeni si fii retaciti ai bisericei. Spiritulu francmasonicu, pare à-si aflá elementulu nutritoriu, si in patri'a gloriosiloru Domni Stefanu celu Mare si Mihaiu Eróulu, in Romani'a cea eminaminte ortodoxa! Celu d'antaiu, care a ridicatu cutitulu asupra mamei comune, asupra maicei biserice, durere, este insusi vice presiedintele camerei nationale, Domnulu Ales. Sihleanu, carele atatu prin pamphletele sale publicate in jurnalulu „Reforma“ câtu si in camera, nu s'a sfiitu a improscá insultele celea mai próste asupra bisericei si ministriloru ei, numindu „pochi“ pe preoti si „guri netrebnice, mai netrebnice decâtu trantorii din uleulu albinei“, ér pe fiulu lui Ddieu, pe Isusu Christosu in modu sarcasticu lu-numesce simplu „filulu teslariului, cu numele carui'a, de mii de ani ne dieciuescu acesti cinstiti santi parinti“ spresioni dela unu crestinu si omu parlamentariu!

Indignati si vetemati pana in sufletu de atáta impietate, adeveratii fii ai Romaniei au protestatu serbatoresce in contra blasfemiei, si injuriei ce se face religiei crestine de unu fiu retacitu si perfidu. Domnulu Constantinu Cătiu Nicolescu, laicu, in o apologia vehementa combate aberatiunile dlui Sihleanu; ér cetatienii si clerulu din Romani'a mica au datú unu protestu cu mai bine de 100 subscrieri, in contra scrisoriloru Dlui Sihleanu, pe care lu-lasámu se urmeze aci in totu cuprinsulu seu: „Subsemnatii cetatienii si clerici ai Romaniei mici, vediendu cu durere, cum dlu Al. Sihleanu, vice-presiedintele actualéi adunari legiuitórie a tierrei nóstre, prin nisce articole publicate in diariulu „Reforma“ insulta clerulu in generalu si religiunea in care ne-amu nascutu, si pe care voimu a-o lasá ca unu depositu santu urmasiloru nostri, protestámu contra unei asemenea retaciri, si rugámu pre Inaltu Preasantitulu Primatu, pe santulu Sinodu, pe onor. senatu, si pe onorat'a adunare legiuitóre, ca se binevoiesca conformu constitutiunei si legiloru esistinti a face sè se repare onorea clerului si a natiunei ultragiata in cea ce are mai sacru!

Scimu că conformu diseloru mantuitorului Christosu: Omulu bunu din tesaurulu celu bunu alu inimei sale scóte celea bune; érá omulu reu din tesaurulu celu reu alu inimei sale scóte cele rele (Luca VI. 45); nu permitemu in sa ca unu fiu retacitu alu bisericei, vice-presiedinte alu unei adunari, chiamata se faca regulamente, dupre care tier'a se-si conforme aspiratiunile si actiunile sale, inainte de a face ceva, se insulte cea mai sacra si cea mai utila dintre institutiunile lumii civilisate a carei binefacere egaléza si intrece pe a tuturoru celorlalte institutiuni luate impreuna. Terminase cu legile organice, cu ordinea in finantie, cu datoriile statutului, cu miseri'a generala? Combátuse tóte relele de care suferimu ca se ne mai dea de lucru, se luptamu cu impietatea si cu demoralisati'a ce nascu d'a dreptulu din articolele sale? Nu póte se faca o lege care se dureze cu sigurantia unu anu, si insulta legea divina, sant'a evanghelie

in autorulu seu, legea in care de secolii sunt scrise si consacrate drepturile omului?! Dar dlui si câti vor mai fi de retacirea sa, cu ce ar amplea golulu religiei? Cu moralitate d'a dloru? Cu libertate d'a dloru? Cu justitia d'a dloru? Cu pregresulu lui Calvinu, care si-a arsu de viu amiculu: cu totulu pentru dloru, éra pentru ceilalti indiferentismu, seracie, despretiu, insulta si persecutiuni?! Trebuia o asemenea profesiune de credintia, ca se-ii cunéscă tiér'a, se scie cui incredintiéza destinele sale, viitoriulu seu! Dupace tóte genurile de dnii Sihleni au adusu poporulu in miseri'a in care se afla, fora pane si vestminte! dlui voiesce se-i rapésca ce i-a mai remasu, panae sufletulu, credinti'a si speranti'a l.

La noi primatulu nu se alege de catra prelati si acestia de catra primatu; nu forméza clerulu statu in statu, ci se alegu de adunările legiuitoare unite. Prin urmare, insultandu clerulu, insulta pre alesii alesiloru natiunei. Clerulu mireanu se alege de catra poporu, si insultandu clerulu insulta pe poporu in drepturile sale. Erá bine, ca inainte de a fi vicepresedinte, se invetie definitiunea bisericeii din catichismulu celu micu, pagina 7 unde se dice: Prin vorb'a bisericeii, aci nu intielegemu edificulu materialu in care se aduce servitiu lui Ddieu, ci intielegemu unirea tuturoru crestiniloru intr'o credintia si santianie. Ar fi vedutu cá altu ceva este eclesi'a si altceva biserice'a. Eclesi'a nostra este natiunea nóstra cuprindiendu pre toti romanii crestini; éra biserice'a este cas'a de rugatiune in care clerulu intretiene simtiementu religiosu prin practice'a cultulu exterioru si care trebue platitu pentru acest'a conformu santei scripturi si testamentelor stramosiloru nostri, care au dotatu biserice'a cu libertate! De sciá acést'a nu insultá eclesi'a chiar de pe tribun'a eclesiei! Ce retacire! Cánta nesocotintia si imprudentia! Ce sterilitate de prevedere si de politica sanatósa! Insulta clerulu fora se scie cá insulta o clasa alésa de romani adevérati, cáci in cleru nu intra decátu din fiii poporulu! Dar cine a spusu dlui Sihleanu cá preotulu decandu e preotu a incetatu de a fi romanu si cu inim'a, si cu fapta, chiar decátu dlui.

Fie securu dlu Sihleanu cá anulu acest'a nu e anulu exterminarei preotiloru, ci e anulu desteptarei, candu gurile preotiloru vor fi mai utile decátu totdeuna propagandu poporulu calea adevérului si scapandu-lu de Christosii falsi ai timpulu; priu urmare vor fi guri in adeveru inutile numai pentru Sihleni. Nu ómeni fora principii si fora credintia au salvatu veri odata tier'a acést'a de asupritori, si parasi; ci ómeni religiosi ca toti domnii gloriosi si mai apoi ca Filaretu, Ilarionu, Veniaminu, Neofitu, Iosafatu, preotulu Sapia in unire cu alti membrii ai eclesiei ca Eliade, Golescu, Plesioanu, Lazaru, domnu Tudoru Vladimirescu, Negri, Cogalniceanu, Panu, Gradisteanu, Balcescu, Vacarescii etc. . . . cari nu insultau si nu insulta religiunea strabuniloru lor! Salvatorulu Christosu si apostolii numescu pre toti membrii eclesiei frati! Dlu Sihleanu insulta nepedep-situ natiunea in drepturile sale, insulta 20 de mii de romani clerici, armenintiandu-ii cu distrugerea chiar anulu acest'a. Frumósa libertate! Nu-i dorimu nici glori'a lui Manete nici pe a lui Petru Bruis. Timpulu, anii, anatameloru si afurisenieloru au trecut, i remane dispretiulu pentru totu ce a disu si va mai dice!“

Cu acést'a in sa nu erá restituita onórea clerulu si vadi'a bisericeii atacate de dlu Sihleanu. Inaltu Preasantitulu Domnu arhiepiscopu si metropolitu alu Moldovei si Suceavei, Iosifu Nanienescu, a tienutu in senatu unu discursu fulminante, respingandu cu demnitate calumniele si insultele ce vice presedintele camarei nationale fece bisericeii romane si clerulu ei. Discursulu Preasantiei Sale lu-vomu publicá cu alta ocasiune.

Transilvani'a nordu-ostica, 24 Martiu 1877.

Onorata Redactiune! E la usia diu'a candu sinodulu archidiecepsanu si celea eparchiali din metropoli'a nóstra o se delibereze multe in interesulu bisericescu scolariu si fundatiunulu, candu vor se vindece multe rane cangrenale, ce au rosu si rodu la radacin'a arborelui teneru alu autonomei nóstre bisericesci. Dee cerulu ca se nu mai orbecamu cu lumin'a aprinsa, cu constitutiunea marelui Andrei! Amu orbecatu si e téma cá inca vom orbecá; e téma cá ranele nu se vor vindecá nici chiar in or'a a 11.

Considerandu premisele, cu indulginti'a on. Redactiunii mi permitu urmatoarele. In biserice'a nóstra conformu statutulu organicu esistu mai multe organe administrative cunoscute indeobste la toti, unulu in sa, administratorii protopopesci, nu are nici cea mai mica basa in statutulu organicu; cu tótea acestea, administraturile protopopesci la noi sunt o regula. In regulamentulu provisoriu ex 1873. la regularea parochieloru din archidiecepsa sectiunea III. §. 16. p. a. se dice aperte: „La parochiele protopresbiterale se recere. ca concurentii dupa terminarea studiiloru gimnasiali si teologice se fia facutu atatu esamenulu de cualificatiune cátu si censur'a de aoperatoriu alu cauzelor matrimonali si disciplinarie, si se fia portatu oficiulu preotiescu cu succesu laudabile celu pucinu 5 ani.“

Presupunemu: Unu postu de protopopu devine vacantu, se deschide concursu, dar concurentii, din intemplanu nu au cualificatiunea prescisa in regulamentulu provisoriu ex 1873. urméza de sine cá alesulu dintre cei in activitatea preotiesca, trebue se fia celu mai capace si binemeritatu pe terenulu bisericescu si scolariu. Acuma ne intrebamu, óre se esecuta in praesa! Nu? cáci consistoriulu, la deplinirea, postulu vacantu de protopopu, esmite din sinulu seu unu comisariu in tractulu respectivu. Comisariulu apoi conchiama scaunulu protopopescu (dora comitetulu? Red.) si informandu-se superficialu de giurstari, si-face referad'a sa la consistoriu — mai multu arbitrariu decátu in meritulu lucrulu. Din informarile respective urméza apoi denumirea administratorului cu ordinaatiunea presidiala, ca credintiosi din respectivulu tractu se dee ascultare nou denumitului administratore, si se fia in asteptare, cá in celu mai scurtu timpu se va implea definitivu postulu de protopopu in vacantia.

Mirare in sa cáci „cuventulu devine trupu“ numai dupa 3—4 ani, numai atunci, candu conformu gangrenei nepotismulu bisericescu, cei dela consistoriu afla pe omulu lor, aiba elu cualificatiunea si recerintele necesarie ori nu le aiba. Ce urméze de aici? S'a vindecatu ran'a? Nici decátu! ba inca mai tare s'a inficiatu. Individii cu cualificatiunea receruta sunt izolati, sunt preterati. De aici consecinti'a, cá barbatii cei binemeritati, si capabili, individii cei mai zelosi se disgusta a mai luptá pe terenulu publicu bisericescu, pe terenulu nationalu socialu, si retragendu-se intrunu unghiu, cauta se petróca in neactivitate. Ce e dreptu desi vitiurile preponderéza de multe ori virtutea, totusi omulu virtuosu si firmu in credintia nu desperéza ci purcede mai departe, remanendu constantu in caracterulu seu. „In urma e laud'a.“ Sunt in sa multi slabi de angeru, cari vedindu virtutea calcata in pitiore si-cauta refugiu in castre straine. Asertiunea acést'a s'ar potea ilustrá cu mii de esemple, dar nu e timpulu acu. Mai consultu ar fi daca măriletele sínóde ar cautá se vindece reulu, ar bate cord'a secolulu presinte ca se nu ne arate cu degetulu.

„Justitia regnorum fundamentum.“

Ortodoxulu.

Diverse.

* **Reuniunea invetiatorilor** din dieces'a Aradului tiend Joi in 31 Martiu c. v. siedinti'a anuciata in unulu din nrii precedinti. Dintre obiectele cele mai insemnate, ce se pertractara cu acésta ocaziune inregistrâmu urmatórele doue: Adunarea decise a infiatiá o fóia didactica, in carea se se publice prelectiuni didactice cu scopu de a se inlesni invetiatorii in propunerea obiectelor prescise dupa planulu de invetiamentu. Acésta fóia va aparé odata in luna sub titlulu de „Minte si Inima“ si va constá 2 fl. pre anu. Salutâmu cu bucuria acésta decisiune a adunarii si i-dorimu celu mai bunu succesu! A doua decisiune este: ca adunarea se faca o rogare catra consistoriu, si prin acest'a catra sinodulu diecesanu, in carea sè se róge acest'a, ca pre viitoriu la ocuparea posturilor de profesori in institutul preparandialu sè se tiena contu de invetiatorii bine meritati pre terenulu invetiamentulu, si sè se inainteze si dintrensii la posturile de profesori. (A concurá pentru atari posturi nu este eschisu nimenea, daca intrunesece conditiunile puse in concursu.)

† **Necrologu.** Inca unu stâlpu poternicu alu natiunei romane a cadiutu. **Ioanu P. Maioru** proprietariu in S. Reginu in etate de 80, unu neobositu luptatoriu pentru caus'a nationale romana, — acelu romanu, carele si pre atunci, candu romaniloru li se atribuiá de crima a-si profesá natiunalitatea, se falea cu numele de romanu si ocrotea pre langa sine inteleginti'a romana persecutata, din 31 Mart. n. numai este intre cei vij. Elu a fostu unu stegiaru poternicu, sub ale carui ramuri aparatorie 'si-au aflatu scutul multi romani persecutati. Pre elu l'au cunoscutu toti, l'au iubitutu toti si din câti l'au cunoscutu, raru va fi unvlu, carele se nu se fi impartasitu din largitudinea bunatatii inimei sale, elu ajutá pre toti, — cas'a, mès'a si buvs'a dinsului erá deschisa pentru ori-ce romanu bunu si lipsitu. Toti 'lu numiau tata si unchiu, toti ei erau fi, frati si nepoti. Câte scoli a dotatu, — cate bisereci a infromsetiatu, pre cati scolari sermani a ajutat, catu bine a facutu romaniloru, a enumerá aicea este cu nepotentia. Memori'a lui pretende, ca cei ce 'lau cunoscutu mai deaprópe, se-i faca panegiricu'lu meritatu. In tristeti'a grea, care ne cuprindu pentru perderea lui, ne indestulimu astadata a constatá adevèrulu cuventeloru din necrologulu de susu: „In repausatulu a perdutu famili'a si toti consangeni unu adevèratu parinte, éra natiunea si biseric'a unu fiiu credentiosu.“ In domnu'lu repausatulu ni-a fostu tramissu inainte de acésta cu 3 avi unu testamentu sigilatu, cu acea rogare, ca numai, convinsi de mórtèa lui prin necrologu, se desfacemu inainte judecatoriei regie acelu testamentu, dandu-lu apoi publicitatii, ceea ce se va si efeptu, dupace adi in 5 Aprile n. se si luá protocolu la judecatori'a cercuale r. despre acést'a. Publicarea acestui testamentu o vomu incepe cu nr. viitoriu, cu atát mai vertosu, cà defunctulu a lasatu in acestu testamentu sume considerabili spre scopuri nationali si filantropice, prin ceea ce-si a eternisatu memori'a la natiunea romana, ca unu mecenate alu ei. Se-i fia memoria eterna! („Gazeta Trans.“)

* **„Or'a decidiatoria se apropia.“** Asia incepe o fóia germana primulu seu articlu. Si cea din urma sperantia, ce mai remasese amiciloru pacii incepe a se perde totu mai multu. Scirile, ce vinu din Petropole ne infacisèza o schimbare in cercurile, ce conducu destinele tierii. Pana de curendu erau la curtea din Petropole doue partite, un'a ce doriá pacea, ér alt'a ce voiá inceperea resbelulu. Cea din urma se pare, cà a invinsu, si a cascigatu sí pre Tiarulu Russei, despre carele se dice, cà acum ar fi aplecatu spre resbelu. Acésta schimbare este de atát'a insemnate, încátu dinainte ea disparu tóte celelalte întrebări, cari sunt la ordinea dilei, si dela cari lumea face pendentia întrebarea de resbelu séu pace. Daca imperatulu Alessandru este decisu pentru res-

belu, atunci ar trebui se se intemple mari minuni, ca situatiunea se ia colóre de pace. Raportele, ce mergu dela Chisineu spre Petropole spunu, cà armat'a este gata de resbelu si ascépta cu mare sete ordinulu de bataia. Indate ce se voru uscá drumurile, va urmá ordinulu de resbelu. Russia a incheiatu cu cas'a Borsig din Berlinu unu contractu, pentru liferarea de 50 de locomotive. Asemenea se fi incheiatu cu unu liferantu din Berlinu, carele si-a cascigatu mari esperimentie in resbelulu franco-germanu, unu contractu pentru proviantarea unei parti din armata. O telegrama din Bucuresti de datulu 11 aprilie publicate in „Bohemia“ aduce scirea cà Turcia desvolta mare activitate in preparatiunile pentru resbelu. De curendu au sositu la tiermurele Dunarii 24 de tunuri Krupp, ér la Varna s'au cumperatu cai pentru 6 bataliõe si multa munitiune. Sadyk pasia incheia in fiecare di contracte pentru liferarea de proviantu. In septeman'a acést'a s'au transportatu 30,000 de saci de faina la Vidin. Intréga armat'a din vilajetulu Dunarii este sub arme. Diarele constata preste totu, cà cestiunea inceperii resbelulu, este o cestiune numai de câteva dile, si cà numai incape nici o indoiéla, cà resbelulu se va incepe câtu mai in graba.

= **Bibliografie.** A esitu de sub tipariu „Introducere in Geografia“ manualu didacticu pentru scolele poporale romane de Ioanu Tuducescu, invetiatoru in Lipov'a. Partea I. Se capeta de vendiare la autorele in Lipov'a cu pretulu de 20 cr. unu esemplariu.

Redactoru respundietoriu: **Vincentiu Mangra.**

CONCURS.

2—3.

Se deschide concursu pentru vacantele parochii din Cottulu Bihoru protopresbiteratulu Pestesiuului.

1. Pentru Brateca cu terminu pana la 21. Aprilie v. a. c. in care día va fi si alegerea. Emolumintele sunt dela 139. case câte una vica de cucuruzu sfarimatu, 1. jugeru de pamentu, cartiru liberu cu gradina, si stótele indatinate dela 180. numere.

2. Pentru Balnaca cu terminu pana la 22. Aprilie v. a. c. in care día va fi si alegerea. Emolumintele sunt dela 130. case câte una vica cucuruzu sfarimatu, dela tóta cas'a 20 cr. pentru fenu, dela tóta cas'a una día de lucru, cartiru liberu, si stótele indatinate dela 180. numere. ambele aceste parochii sunt de clasa a III.-a. Doritorii de a ocupá vreuna din aceste parochii sunt pofiti a-si trimite recursele loru instruate in intiesulu statutulu organicu comiteteloru parochiale adresate subscrisului.

Datu in Brateca in 2. Martiu v. 1877.

Comitetele parochiale.

In contielegere cu mine **Teodoru Filipu**, administratoru ppeesu.

2—3.

Pe bas'a ordinatiunei venerabilulu consistoriu eparchialu gr. or. oradanu datulu 7 Martiu a. c. Nr. 100 Pl. se escrie concursu pentru deplinirea vacantulu protopresbiteratu alu tractulu Pestesiu, subsistinti'a protopresbiterala se cuprinde din urmatoriele: 1. Birulu protopresbiteralu usuatu dela preotimea parochiala din tractu. 2. Tacs'a pentru siedulele de cununia câte cu 2 fl. v. a. 3. Parochi'a protopresbiterala in Lugasiulu inferioru cu emolumentele. a) Cortelu liberu cu gradina introvilana. b) Pamenturile (estravilane) parochiale de 9 jugere si 564° □ catastr. c) Biru preotiescu dela 116 case, câte o mesura de cucuruzu sfermatu, si stótele indatinate. Recurentii au se produca documinte autentice despre acea: cà pelanga sciintiele teologice au absolvitu 8 clase gimnasiali cu succesu bunu, si cà sunt binemeritati pe terenulu bisericescu si scolariu. Recursurile adresata comitetulu protopresbiteralu alu Pestesiuului sunt de a se tramite la subscrisulu comisariu consistorialu in Oradea-mare, pana la $\frac{1}{13}$ Maiu a. c.

Oradea-mare, 10 Martiu, 1877.

Pentru comitetulu protopresbiteralu **Petru Suci**, comisariu consistorialu.